

Основні висновки. За результатами дослідження у респондента переважає его-стан адаптивної дитини, що характеризується сумнівами, комплексами, недовірою, страхом зробити неправильний крок, по життю така людина йде певним шляхом, який найчастіше обирає не сама. Передбачуваний і реальний результат за цим его-станом співпадає. Отже людина об'єктивно відчуває свій его-стан.

ЛІТЕРАТУРА

1. Берн Э. Трансактний анализ и психотерапія / Э. Берн. – Москва: Братство, 1992. – 224 с.

2. Стюарт Я. Современный транзактний анализ / Я. Стюарт, В. Джойнс. – СПб : Социально-психологический центр, 1996. – С. 9.

Кейдун Юлія,

студентка 4 курсу

Факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв

Наук. керівник: **Н.І.Сердюк**

к.психол.н., ст.викладач (БДПУ)

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Актуальність. Кардинальні соціально-економічні зміни, що відбулися протягом останнього часу в суспільстві, обумовили перегляд підходів до вирішення багатьох психологічних проблем покоління, що підростає, зокрема – підготовки старшокласників до професійного самовизначення. Успішне вирішення цього завдання значною мірою залежить від ефективності профорієнтаційної роботи із школярами, а також від різного роду чинників, які є рушійною силою цього процесу.

Ступінь досліджуваності проблеми. Значний інтерес до досліджуваної проблеми в галузі професійного самовизначення та професійної орієнтації проявляли А. Маслоу, С. Фукуяма, Д. Голанд та інші. Певні підходи до розв'язання проблеми активізації профорієнтаційної роботи можна знайти в роботах Г. Левченка, І. Михайлова, М. Пряжнікова, В. Синявського та інших дослідників, досить актуальними й сьогодні є дослідження психологічних чинників активізації професійного самовизначення школярів.

Мета дослідження. Теоретично обґрунтувати психологічні чинники активізації професійного самовизначення в ранньому юнацькому віці.

Сутність дослідження. Професійне самовизначення не можна розглядати як «стоп-кадр» процесу розвитку: досвід, що набувається на обраному шляху змінює картину можливостей людини і напрям її подальшого розвитку. Професійне самовизначення складає важливий момент особистісного самовизначення, розглядається як неперервний процес пошуку сенсу в професійній діяльності, яка обирається, засвоюється і виконується, як процес чергових виборів, кожний з яких – важлива життєва подія, що визначає подальші кроки на шляху професійного розвитку особистості. Центром професійного самовизначення є ціннісно-моральний аспект, розвиток самосвідомості, потреба в професійній компетентності [1].

У науковій літературі поширені ряд класифікації чинників, що впливають на формування готовності до професійного самовизначення. Серед них значене місце займають психологічні чинники, які складають основу професійного самовизначення, та які включають в себе:

- усвідомлення цінності суспільно корисної праці;
- загальна орієнтація в соціально-економічній ситуації в країні;
- усвідомлення необхідності загальної і професійної підготовки для повноцінного самовизначення і самореалізації;
- загальна орієнтація у світі професійної праці;
- виділення подальшої професійної мети (мрії);
- узгодження мрії з іншими важливими життєвими цілями (сімейними, особистими);
- знання про вибрані цілі;
- знання про внутрішні перепони, які ускладнюють досягнення вибраної мети тощо [3].

Разом з тим, виокремлюють етапи професійного самовизначення: дитяча гра (дитина приймає на себе різні професійні ролі і «програє» окремі елементи пов'язаної з ними поведінки); підліткова фантазія (підліток бачить себе в мріях представником тієї чи іншої привабливої для нього професії); попередній вибір професії (охоплює весь підлітковий і більшу частину юнацького віку: відбувається сортування і оцінка різних видів діяльності з точки зору інтересів учня, потім – його здібностей, нарешті, з точки зору системи цінностей); практичне прийняття рішення (вибір професії: визначення рівня кваліфікації майбутньої праці, об'єму і тривалості підготовки до неї; вибір спеціальності) [2]. Відповідно до поданих етапів, можна підтвердити той факт, що професійне самовизначення це тривалий процес, який завершується саме в юнацькому віці.

Основні висновки. Професійне самовизначення в сучасному розумінні розглядається не тільки як конкретний вибір професії, але і як безперервний процес пошуку смислу в обраній професійній діяльності, за допомогою ряду психологічних чинників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васильков В.М. Соціально-психологічні питання професійного самовизначення старшокласників у сучасних умовах / В.М. Васильков // Педагогіка і психологія. – 2000. – № 3. – С. 59-66.
2. Варнавських К. Проблеми професійного самовизначення молоді на сучасному етапі ринкових перетворень / К. Варнавських // Педагогіка і психологія. – 2002. – № 4. – С. 109-115.
3. Вітковська О. І. Психологічні умови професійного самовизначення випускників середніх шкіл у процесі профконсультації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Оксана Ігорівна Вітковська. – К., 2002. – 21 с.